

Radikal.com.tr (<http://www.radikal.com.tr/>) > Kültür/(kultur) > Öğrenciler için 'Borçtan sonraki gün'

Öğrenciler için 'Borçtan sonraki gün'

11/12/2014 12:32 | A+ A-

Son birkaç yıldır uluslararası alanda aktif bir kariyer izleyen Ahmet Öğüt'ü iki sergi arası İstanbul'da yakaladık. ABD'de sergilenen ve bu ülkede öğrencilerin eğitim parası yüzünden altına girdikleri borç yükünü eleştiren 'Borçtan sonraki gün' adlı yeni çalışmasını anlattı.

Haber: SİNEM KESKİNEL -
sinem.keskinel@gmail.com
(mailto:sinem.keskinel@gmail.com) /
Arşivi

Yerli çağdaş sanatımızın global ölçekte en aktif isimlerinden Ahmet Öğüt son günler-de Michigan Devlet Üniversitesi'ndeki Broad Sanat Müzesi'nde açılan "Day After Debt: Call For Student Loan Relief" (Borçtan Sonraki Gün: Öğrenci Kredisi Sıkıntısından Kurtulma Çağrısı) sergisinin heyecanı içinde. Ahmet Öğüt ve **İstanbul** (http://www.radikal.com.tr/istanbul_haber/) çıkışlı sanat örgütü Protocinema işbirliği ile hayata geçirilen ve Amerika Birleşik Devletleri'nde paralı yüksek öğrenim sebebiyle artan öğrenci borçları sorununa odaklanan sergi 23 Kasım'da Michigan Devlet Üniversitesi'nde açıldı. 12 Nisan 2015 tarihine kadar Broad Müzesi - Michigan Devlet Üniversitesi içerisindeki ka-musal alanlarda görülebilecek olan sergide Ahmet Öğüt, Natascha Sadr Haghghian, Dan Perjovschi, Martha Rosler, Superflex ve Krzysztof Wodiczko'nun sanat eserini sınırsız bir kaynağa çevirmek ve sanat piyasasının spekülasyon taktiklerinin yararlı amaçlarla kullanılmasına hizmet etmek amacıyla üretilmiş yeni işleri yer alıyor. "Borçtan Sonraki Gün" A.B.D.'de yüksek öğrenim talebi etrafında oluşmuş olan borç kültürüne ve bunun yeni mezunlar üzerinde yarattığı baskıya tepki veriyor. Sanatçıların Öğüt'ün daveti üzerine tasarladıkları ve ürettikleri bir dizi heykel aynı zamanda halktan gelen katkılar için toplama noktası işlevi görerek öğrencilerin kredi borcuna yardım sağlayacak. Ahmet Öğüt ile Michigan ve Güney Afrika arasında çok kısa bir süreliğine uğradığı İstanbul'da biraraya geldik; "Borçtan Sonraki Gün", "Haziran ayında lansmanı yapılan sanatçı kitabı "Tips & Tricks" ve gelecek projelerini konuştuk.

Politika (<http://www.radikal.com.tr/politika/>)

(<http://www.radikal.com.tr/politika/bakan-bozkirdan-cok-onemli-pasaport-aciklamasi-1536759>)

Bakan Bozkır'dan çok önemli pasaport açıklaması

(<http://www.radikal.com.tr/politika/bakan-bozkirdan-cok-onemli-pasaport-aciklamasi-1536759>)

Spor (<http://www.radikal.com.tr/spor/>)

(<http://www.radikal.com.tr/spor/total-futbol-oksuz-kaldi-johan-cruyff-oldu-1535492>)

Total futbol öksüz kaldı: Johan Cruyff öldü

(<http://www.radikal.com.tr/spor/total-futbol-oksuz-kaldi-johan-cruyff-oldu-1535492>)

Hayat (<http://www.radikal.com.tr/hayat/>)

(<http://www.radikal.com.tr/hayat/arda-turan-sevgilisinin-fotograflarini-sildi-1536767>)

Arda Turan, sevgilisinin fotoğraflarını sildi

(<http://www.radikal.com.tr/hayat/arda-turan-sevgilisinin-fotograflarini-sildi-1536767>)

Türkiye (<http://www.radikal.com.tr/turkiye/>)

Fotoğraf: Villu Jaanisoo

Son serginiz "Day After Debt"i biraz anlatabilir misiniz? Özellikle öğrenim kredisi borçlanmalarını seçmenizin nedeni ne?"Day After Debt" başlığını çevirmek kolay iş değil ama şimdilik "Borçtan Sonraki Gün" diye çevirebiliriz. 2 yıldan uzun bir süredir üzerinde çalıştığım bir proje. Öğrenim kredisi borçlanmaları, özellikle son 10 senedir Amerika'da oldukça gündemde olan, aciliyeti olan bir mesele. Şu anda Amerika genelinde öğrencilerin toplam kredi borcu 1.2 trilyon dolar civarında. Krzysztof zaten Amerika'da ders veriyor, sistemin içinden. Benim de Amerika'da okuyan arkadaşlarımdan bildiklerim vardı. Son yıllarda gündemden düşmeyen bir konu; 2011'de "Occupy Wall Street" in (Wall Street İşgali) uzantısı olan bir grup, "Strike Debt" (Borç Grevi) isimli bir örgütlenme başlattılar. Sadece öğrenciler değil, her kitleden kişiler var bu örgütlenmenin içinde; avukatı da var, öğrenim görevlisi de. "Strike Debt" genel olarak borç meselesi üzerine uzun vadeli etkili olabilecek yöntemler üzerine kafa yoran, belirli aralıklarla buluşan ve alternatif çözümler üretmeye çalışan bir örgütlenme. Sadece öğrenci borçlanmaları değil, sağlık ve diğer durumlardaki borçlanmalar için de çözüm yolları geliştiriyorlar. Rakamlara baktığımızda, Amerika'da öğrenci borçlanmaları dünyanın geri kalanından çok daha büyük, sanırım Amerika'yı da İngiltere takip ediyor. Strike Debt'in ilk etkili projesi "Rolling Jubilee"ydi. "Rolling Jubilee" adı altında bugüne kadar topladıkları 700 bin dolar civarı başıyla; 18.5 milyon dolar borcu aracı şirket olarak satın alıp iptal ettiler. Amerika'da öğrenciler üniversiteye girerken ya devlet kredisi alıyorlar ya da özel bankalardan kredi alıyorlar. Okulların bankalarla anlaşmaları var. 18 yaşında öğrenciler imza atıp ömür boyu ödeyemeyecekleri miktarda bir borç yükümlülüğünün altına giriyorlar.

Banka kredisi alıyorlar yani. Evet, doğru. Bu kredi ödemeleri de o bankalar tarafından toplanıyor, arada aracı şirketler var. Borçların takip ve tahsilatı bu aracı şirketler tarafından yapılıyor. Aylık ödemelerin yapılıp yapılmadığını takip ediyorlar, gecikme halinde de ciddi bir faiz oranı söz konusu oluyor. Devlet okullarından bile mezun olan öğrenciler ortalama en az 30 bin dolar civarında bir borçla mezun oluyorlar. Bir çok kişi de mezun olduktan sonra bu miktarları ödeyemediği için ve gecikmeler çok yüksek faiz oranlarına tabi olduğundan kişi başı borç tutarı ortalama 150-200 bin dolara çıkıyor.

Ödeme yapılamazsa iflas da ilan edemediklerinden ne oluyor sonuç?Öğrenci borçları dışındaki bütün borçlarda şahıslar iflas beyanı yapılabiliyor. Öğrenim kredisi borcu olduğu zamansa iflas beyanının genel bir beyan olarak kabul edilebilmesi için yasal olarak "kuşkusuz ümitsizlik" (certainty of hopelessness) durumunun kabul edilmesi gerekiyor;

(<http://www.radikal.com.tr/turkiye/anayasa-mahkemesinden-baz-istasyonu-karari-1537319>)

Anayasa Mahkemesi'nden 'baz istasyonu' kararı

(<http://www.radikal.com.tr/turkiye/anayasa-mahkemesinden-baz-istasyonu-karari-1537319>)

Sinema (<http://www.radikal.com.tr/sinema/>)

(<http://www.radikal.com.tr/kultur/ara-guler-belgeselinin-yonetmeni-kim-bu-sacmaliklari-basina-yaydiysa-1534522>)

Ara Güler belgeselinin yönetmeni: Kim bu saçmalıkları basına yaydıysa...

(<http://www.radikal.com.tr/kultur/ara-guler-belgeselinin-yonetmeni-kim-bu-sacmaliklari-basina-yaydiysa-1534522>)

Çevre (<http://www.radikal.com.tr/cevre/>)

(<http://www.radikal.com.tr/cevre/corlu-ve-ergeneye-termik-santrale-karsi-miting-1534410>)

Çorlu ve Ergene'ye termik santrale karşı miting

(<http://www.radikal.com.tr/cevre/corlu-ve-ergeneye-termik-santrale-karsi-miting-1534410>)

Otomotiv

bu da neredeyse imkansız ve soyut koşullara dayanıyor. Bu yıl itibarıyla Amerika'da toplam öğrenci kredisi borçu 1.2 trilyon dolar civarında, bu zaten gerçekçi bir miktar değil. Bir çok kişi öd-emelerini yapabilecek güçte değil, bir iş sahibi olsalar da fark etmiyor. Mesele ödeyip ödeyememe de değil artık, zaten gerçekçi miktarların ötesine geçmiş bir oranda kurgusal bir borç miktarı var ortada. Strike Debt "Rolling Jubilee" fikriyle geri ödemeleri feshetmeye odaklanıyor. "Rolling Jubilee" borçluların tek başlarına değil birlikte hareket etmeleri temeliyle işleyen bir fikir. Şimdi sıra bir sonraki aşamada; Strike Debt'in yeni oluşumu; "Debt Collective".

Rolling Jubilee nasıl işliyor peki? Bankalar aracı şirketlere imzalı senetlerini çok ucuza satıyorlar, "Rolling Jubilee" aracı şirketlerden önce davranıp özel şirket statüsünde bu borçları ucuza satın alıyor ve satın aldığı se-netlerdeki borçları feshediyor. Sistemdeki boşlukları farkedip ve değerlendirip çok daha büyük meblağlarda borcu ortadan kaldırıyorlar.

"Day After Debt" peki bu işleyişin neresinde? Sanatçıların ya da sanat kurumlarının toplumsal hassasiyetlere destek verme stratejileri genelde benzer şekillerde oluyor, sanatçıların işlerini başlattığı tek seferlik destek müzayedeleri karşımıza çıkan en yaygın yöntem. Benim amacım tek defalık bir bağış müzayedesi yapmak yer-ine "uzun vadeli finansal bir strateji nasıl geliştirebiliriz?" sorusuna cevap aramaktı. Day After Debt için hem finansal hem de kavramsal olarak işleyebilecek, aynı anda iki işlevi olacak bir strateji tasarladım. Davet ettiğim sanatçıların eserleri hem sanat yapıtı olarak sürekli el değiştirerek dolaşımda kalacaklar, hem de koleksiyonlara girseler bile kamusal alanda ko-numlandıkları yerlerde bağış toplama merkezleri olarak işlemeye devam edecekler. Projenin temelinde uzun vadeli, tekrar tekrar çift kanallı değer üretecek bir sistem var aslında. Avukat Sergio Muñoz Sarmiento ile birlikte hazırladığımız finansal ve kavramsal sözleşmeyle bu süreç ve paranın gideceği kaynak güvence altına alınmış olacak. Yani piyasada genelde pek hoşumuza gitmeyebilecek sanat yapıtlarının ikinci el piyasada sürekli el değiştirmeleri ya da defalarca satılmaları bu defa olumlu bir duruma dönüşmüş olacak, aynı desteği defalarca sağlayabilmek için sınırsız kaynağa dönüşebilecek. Sürekli elden ele dolaşan, defalarca harcanabilen bir kağıt para misali.

Sergide yer alan 6 sanatçı da akademisyen mi? Çok kapsamlı bir araştırma pratiği gerek-tiren bir proje olduğundan soruyorum. Bazıları akademisyen, ancak hepsi değil. Krzysztof Wodiczko ve Martha Rosler Amerika'da öğretim görevlisiler. Dan Perjovschi akademiye ders veriyor mu bilmiyorum fakat Romanya'da kendi alternatif öğretim kurumunu kurmuş, farklı kuşak öğrencilerle yakından çalışmış olan biri. Natascha Sadr Haghghian ise yine Tahran'da benzer bir proje yürütüyor: kar amacı gütmeyen pedagojik bir mekan işletiyor. Kısaca her biri zaten eğitim meselesini pratiklerinin bir parçası olarak gören sanatçılar.

Eğitime duyarlı 6 sanatçının toplumsal bir meseleye yönelik bir çözüm arayışı yani Day After Debt.. Day After Debt'teki amacımız bunun sadece 6 sanatçıyla sınırlı kalmaması. Zamanla yayılarak, diğer sanatçıların da hazırladığımız örnek sözleşmeyi aynı amaçla kullanmaya başlamaları. Bu sözleşmenin işlevi sanat yapıtının el

(<http://www.radikal.com.tr/otomotiv/>)

(<http://www.radikal.com.tr/otomotiv/satilan-her-100-aractan-16si-suv-oldu-1527207>)

Satılan her 100 araçtan 16'sı SUV oldu
(<http://www.radikal.com.tr/otomotiv/satilan-her-100-aractan-16si-suv-oldu-1527207>)

değiştirmesi ve her el değiştirilişinde elde edilen gelirin aynı kaynağa, yani Strike Debt'e, gitmesini güvence altına alacak uzun vadede geçerliliği olan bir sözleşme olacak. Daha detaylı anlatmak gerekirse; davet ettiğim sanatçılardan bozuk parayla veya kağıt parayla çalışacak bir makine üretmelerini istedim. Bu üretim para atınca herhangi bir fonksiyon gerçekleştiren bir makine de olabilir, sadece bağış kutusu da olabilirdi. Bazı sanatçılar bağış kutusuna yakın bir yapıt ürettiler, bazıları ise daha mekanik tasarımlar düşündüler. Bu makineler aynı zamanda sanat piyasasında satılabilir yapıtlar olacak; bir heykeli alan koleksiyoner ya da kurum yapıtı sürekli kamusal alanda gösterme koşulunu kabul edecek; eserler kamusal alanda durdukları sürece daha küçük ölçekli de olsa bağış toplamaya devam ediyor olacaklar.

Heykelleri satın alan kişi veya kurumların eserin tekrar satışıını gerçekleştirme gibi bir zorunlulukları var mı?Alıcıyı o konuda cesaretlendirmeyi amaçlıyoruz. Sözleşmede de böyle bir madde var zaten: her el değiştirdiğinde gelir yine aynı örgüte gidiyor. Normalde sanat dünyasında negatif bir etkisi ve algısı olan sanat eserine yatırım aracı muamelesi yapılması, eserin hızlı el değiştirilmesi, kampanyaya defalarca katkıda bulunmaya daha çok fırsat yaratmış olacak. Kampanya işlerin satışı devam ettikçe de uzun yıllar devam ediyor olacak. Yani piyasanın spekülasyon taktikleri bir yandan projeyi devamlı işlevsel kılmış olacak.

O zaman belki sergi değil ama bireysel olarak eserler Amerika genelinde gezici durumda olacaklar. Eserlerin şu anda hepsi aynı mekanda: Eli ve Edythe Broad Sanat Müzesi'nde. Daha sonra başka şehirlere dağılıp, kamusal alanda görünür olacaklar. Geçtiğimiz haftadan itibaren işler görölmeye başlandı. şu anda bir üniversite müzesindeyiz, öğrenciler günlük hayatlarında işlerle karşılaşıyorlar. İşlerin ileride nerelerde gösteriliyor olacaklarını henüz kestiremiyoruz, olası alıcılara bağlı. Tek bildiğimiz kamusal alanda ve sürekli el değiştirebilir konumda olacak olmaları.

Heykeller ne zamana kadar Michigan Devlet Üniversitesi'ndeki Eli ve Edythe Broad Sanat Müzesi'nde sergileniyor olacaklar?Eserler 6 ay süresince yani Nisan ayına kadar Michigan'dalar. Kampanyanın nerelerde devam edeceğini hep beraber göreçeğiz.

Bu serginin geliştirilmesinde sizin çok etkili olduğunuz, başka bir deyişle sergiyi kişisel çabalarınızla hayata geçirdiğinizi söyleyebilir miyiz? İlk başlarda, New York ve Los Angeles'ta bir çok kurumla görüştüm. Konuştuğum herkes, her kurum konuyla yakından ilgileniyordu ancak kimse elini taşın altına koymuyordu. Nedenlerini tam bilemiyorum. Oldukça politik bir mesele olması olabilir, sonuçta Amerika'da çok tartışılan politik bir mesele bu. Bir kere gerçekleştikten sonra uzun soluklu devam edecek bir proje: 20-30 sene boyunca ne olacağını, nerelere gideceğini gözlemleyeceğiz hep beraber. Tam da iyice yorulmaya başladığımı ve yalnız kaldığımı hissetmeye başladığım esnada Mari Spirito devreye girdi ve Michigan Devlet Üniversitesi'nde yer alan Eli ve Edythe Broad Sanat Müzesi'ni devreye soktu. Michael Rush müze olarak prodüksiyonun büyük bir kısmını üstlendi, Mari de koordinasyonu devraldı. Böylelikle nihayet işleri üretip, kasım ayından itibaren sergileyebildik.

Proje kavramsal açıdan, sergilenecek işlerin neler olduğuna kadar, her şeyiyle hazırken Michigan Devlet Üniversitesi'ne başvurduanız sanıyorum. Sanatçılar, işler önceden belliydi. Projeyi bir üniversite müzesinde başlatıyor olmamız çok isabetli oldu. Amacımız ileride proje için hazırlanan sözleşme dahilinde başka sanatçıların da projenin kavramsal içeriği dahilinde eser üretip dolaşıma ve piyasaya sokmaları. Belki de bir süre sonra yeni sanatçıların katılımıyla eser sayısı artacak ve iki yönlü kaynak yaratma süreci gerçek anlamda işlemeye başlamış olacak. Toplamayı hedeflediğimiz miktar çok yüksek ancak "Rolling Jubilee" ve "Strike Debt" de benzer şekilde çalışıyorlar. Ütopikmiş gibi görünen bir işe girişip, somut sonuçlar elde ediyorlar. Yeni projeleri "Debt Collective" ise sadece öğrenci kredi borçlarını feshetmeyi amaçlamıyor, başlatılan etkinliğin bir direnişe dönüşmesini hedefliyor. En nihayetinde esas amaç soruna kökten bir çözüm geliştirmek.

Öğrenim sisteminde borçlanmayı tamamen ortadan kaldırmak yani...Evet, sorunu kökten çözebilmeye yönelik politik bir baskı yaratmak amacıyla Debt Collective girişimini başlattılar. Biz de sanatçılar olarak vereceğimiz finansal desteğin nasıl yönlendirileceğine dair kararları onlara bırakıyoruz.

Belki diğer ülkelerde de hayata geçirilebilir bu proje, ne dersiniz?Neden olmasın.. Hazırladığımız sözleşme diğer ülkelere de uyarlanabilir. Sanat yapıtının el değiştirmesi meselesini hem teknik hem de finansal anlamda düşündük ve pratik olarak destek olmak isteyen bütün sanatçılar tarafından kullanılabilir bir sözleşme çıktı ortaya.

Projenin Türk destekçileri de var. "Teşekkürler Bölümü"nde dikkat çekiyor. Projenin ihtiyacı olan desteğin %70 kadarı müzeden geldi diyebiliriz. Aslında müzeden bu ka-darını bile beklemiyorduk. Bir kısmı SAHA Derneği'nden geldi. Haro Cümbüşyan, Bilge Öğüt yine destek verenler arasında. Finansal desteğin yanı sıra, Pelin Tan, Koray Duman ve katılan sanatçılardan gelen desteği de unutmamak lazım. Strike Debt'ten gelen destek çok anlamlı bizim için. Her iki hedefe de hizmet edebilmeyi umuyoruz; uzun vadede dönüştürücü bir etki yaratmak ve biraz da sanat dünyasının spekülasyon yanını yararlı bir şekilde kullanmak.

Eđitim meselesi sizin genelde ilgilendiğiniz bir konu: Silent University, Intern VIP Lounge, Őimdi de Day After Debt. Bir yandan akademilerde ders vermeye devam ediyorum. Bu dđnem Helsinki Gűzel Sanatlar  niversitesi'nde misafir profesord m. Dutch Art Instituut'te bir sene misafir akademisyen olarak ders vermiŐtim. Yıldız Teknik  niversitesi'nde Sanat ve Tasarım Fakültesi'nde araŐtırma gđrevlisidim. Kendi sanatsal üretimimi de bunlardan ayrı dűŐnm yorum,  retimimin her zaman pedagoji ve eğitimle ilgili olduğunu dűŐn yorum. Çok sonradan farketmiŐ olsam da, bana ilham veren her sanatcının da benzer bir gayreti, kendi çalıŐmalarının yanında uzun dđneme yayılan pedagojik çalıŐma pratikleri var. Őu anda içerisinde olduğum ve pedagoji etrafında toplanan bir kaç uzun soluklu araŐtırma daha var. Hepsini birbirinden farklı modeller. Farklı a ıllardan meseleye yaklaŐıyorlar. Silent University, Aciliyet Mektebi farklı bağımlarda konuyu ele alan oluŐumlar. Intern VIP Lounge ya da Day After Debt yine finansal bir yaklaŐımla meseleyi irdeleyen projeler. Ama hiç biri de birbirinden kopuk değil, içiçe geçmiŐ ve temelinde eğitimi özgürleŐtirme; sadece öğrenme hakkını değil, öğretme hakkını da herkese açık hale getirme amacı gűden projeler.  ŐleyiŐleri ise kesinlikle mevzuu ekonomik ve sınıfsal bir çatıŐma yaratarak ele almadan, yatay ve katılımcı bir Őekilde var olan enerjiyi aktive eden oluŐumlar.

2015 sizin için yoğun bir yol olacak : Londra'da ve Eindhoven'da olacak serginizden bahsedebilir miyiz? Son zamanlarda, durup, arkama dđn p, kendi henüz arŐivlenmemiŐ pratiğimden ne anladığıma yođunlaŐmaya karar verdim: m zoloji tarzında bir geri bakıŐ değil tabii bu daha performatif. Londra'da Chisenhale Gallery'deki sergimde son 10 yıldır işbirliği yaptđđım ancak sanat dünyasından olmayan herkesi Londra'ya davet edeceğiz. Andrea Phillips moderatörlüğünde bir yuvarlak masa etrafında toplanılacak. Berber, terzi, avukat, farklı coğrafyalardan, farklı diller konuŐan herkes orada olacak. Merakla beklediğim bir buluŐma olacak...

 retimlerinizde size eŐlik eden insanlardan bahsediyoruz değil mi?Evet,  retimlerim sırasında ortak çalıştığım ancak sanat dünyasından olmayan insanlar. Başka meslek dallarında olan kiŐileri bu projeye davet ettim. Bu sefer ben bir fikirle onlara gitmiyorum, platformu onlar devralıyorlar, birbirleriyle tanıŐacaklar ve sanat dünyasının dıŐından, daha hayatta ilgili bir bakıŐla sanat üretimine yönelik bir pratiğe bakacaklar. Ben ise izleyiciler arasında sessizce oturuyor olacağım. Eindhoven Van Abbemuseum'daki sergim ise 30 kadar iŐimi bir araya getiren, Őimdiye kadarki en kapsamlı, en büyük sergim olacak. Orada da birkaç s priz olacak.

'Tips & Tricks'ten de bahsedelim. Kitapta da 10 senenin pratiği irdeleniyor. Kitabın  retim sürecinden ve içeriğinden bahseders misiniz biraz? 'Tips & Tricks'in hazırlanma süreci o kadar uzun sürdü ki, bu hazırlık süreci nihayetinde çok organik bir sürece dđn Őt . Ute Meta Bauer ile Berlin'de bir konferans vesilesiyle biraraya gelmiŐtik, yine eğitim üzerine bir söyleŐi gerçekleŐtirmiŐtik. Yine o sıralar Hans Ulrich Obrist'i Intern VIP Lounge'da öğrencilerle biraraya gelmesi için davet etmiŐtim. İki söyleŐinin de ilk yayınlandığı yer bu kitap oldu. Birçok Őey zamanlama meselesi aslında, belki kitabın hazırlık sürecinin 2 seneye yayılmasının da böyle bir etkisi var. Kitap hazırlanırken bir çok yeni proje hayata geçti, hepsini kitaba ekledik. Dolayısıyla kitap olabilecek en güncel haliyle baskıya girmiŐ oldu. Aynı zamanda zamansız, eskimeyecek bir kitap yapmaya  alıŐtik. Ele alınca tek baŐına kitap olarak var olabilecek bir yayın olsun istedik. Benim için de kendi pratiğimi daha iyi anlamak açısından önemli bir deneyim oldu kitap.

